

درس سیزدهم

رج شمار

تعریف رج شمار

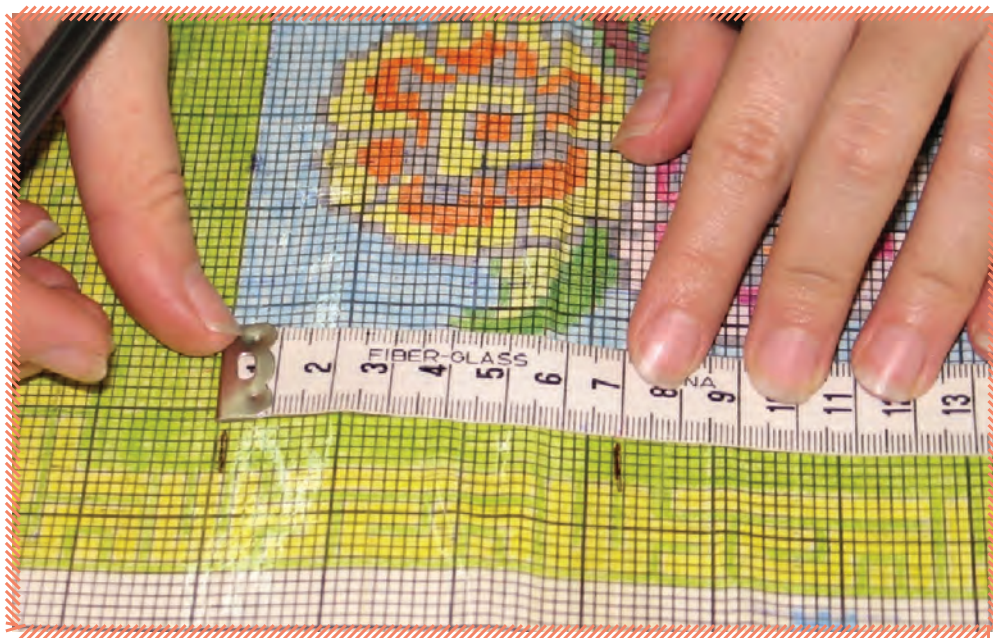
به تعداد گره‌هایی که در ۷ سانتی متر قالی وجود دارند، «رج شمار قالی» می‌گویند. رج شمار مشخص می‌کند کدام قالی «ریز بافت» است، و کدام قالی «درشت بافت» است. هر چه تعداد گره‌ها در ۷ سانتی متر بیشتر باشد، قالی ریز بافت تر است. (برای مثال ۶۰ گره) و هر چه تعداد گره‌ها در ۷ سانتی متر کمتر باشد، قالی درشت بافت تر است. (برای مثال ۳۰ گره).

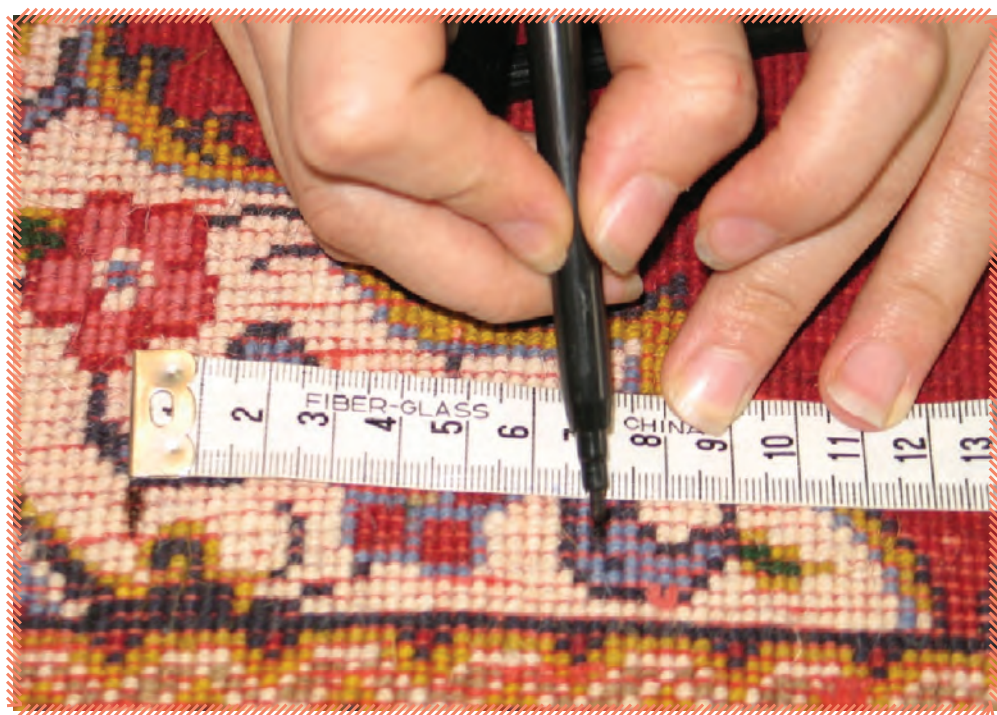
برای این که یک قالی زیبا و بدون عیب بافته شود، باید حتماً موقع چله‌کشی رج شمار را مشخص کنید.

رج شمار

پیدا کردن رج شمار: برای پیدا کردن رج شمار، متر را روی نقشه بگذارید و از عدد ۱ تا ۷ را علامت بزنید. تعداد خانه‌هایی که در این قسمت قرار دارند را بشمارید. این رج شمار قالی است.

اگر نقشه در دسترس نبود، برای پیدا کردن رج شمار متر را پشت قالی بگذارید و از عدد ۱ تا ۷ را علامت بزنید. تعداد گره‌ها را در این قسمت بشمارید.

- ۱- به تعداد گره‌هایی که در ۷ سانتی متر وجود دارد، ..... می‌گویند.
  - ۲- در چله‌کشی ترکی، رج‌شمار در ..... سانتی متر به دست می‌آید.
  - ۳- هر چه تعداد گره‌ها در ۷ سانتی متر کمتر باشد، قالی ..... است.
- الف) ظریف بافت
ب) ریز بافت
ج) درشت بافت

- یکی از نقشه‌های کارگاه قالی خود را انتخاب کنید و به کمک دوستانتان رج‌شمار را مشخص کنید.

درس چهاردهم

شیرازه بافی

تعریف شیرازه

نخ‌های رنگی کناره‌ی قالی را «شیرازه» می‌گویند که معمولاً هم رنگ زمینه‌ی قالی است.

دلایل شیرازه بافی

- سرپودهای کناره‌ی قالی را می‌پوشاند.
- به کناره‌های قالی نظم می‌دهد.
- تارهای کناره‌ی چله را محکم نگه می‌دارد.

انواع شیرازه

۱- شیرازه‌ی متصل

۲- شیرازه‌ی منفصل (جدا)

الف) شیرازه‌ی متصل : شیرازه‌ای است که هم زمان با بافتن قالی در پایان هر رج پیچیده می‌شود. در پیچیدن

این شیرازه از یک یا دو رنگ نخ استفاده می‌شود.

شیرازه‌ی متصل انواع متفاوتی دارد که در این درس با نوع ساده و دو رنگ آن آشنا می‌شوید .

۱- شیرازه‌ی متصل ساده :

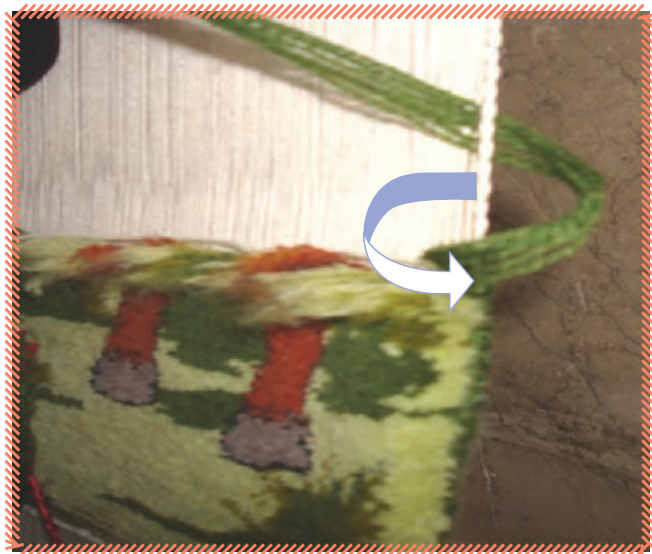
این شیرازه را معمولاً در حین بافت با استفاده از ۲ تا ۶ تار (چله) به شرح زیر می‌پیچیم :

- نخ رنگی را به دور تار یا تارهای مخصوص شیرازه گره بزنید.

• انتهای نخ را به حالت حلقه دور تار می پیچیم.

- این کار را در هر رج بعد از پودگذاری انجام می‌دهیم، طوری که کناره‌ی فرش صاف و یکدست شود.

رنگ نخ شیرازه، معمولاً هم رنگ زمینه‌ی فرش انتخاب می‌شود.
۲- شیرازه‌ی متصل دو رنگ

- در این روش از دو رنگ نخ خامه برای پیچیدن شیرازه استفاده می‌شود، مثلاً رنگ‌های آبی و مشکی. برای پیچیدن این شیرازه به ترتیب زیر عمل می‌کنیم:
- بعد از رد کردن بود، یک رج نخ خامه‌ی مشکی به دور تار شیرازه می‌پیچیم.
  - در رج دوم، دوباره بعد از رد کردن بود، نخ خامه‌ی آبی را به دور تار شیرازه می‌پیچیم.

نکته

نام دیگر این نوع شیرازه متقاطع است.

شیرازه بافی

ب) شیرازه‌ی منفصل (جدا): شیرازه‌ای است که در پایان بافت توسط رفوگر به قالی وصل می‌شود. عیب این نوع شیرازه آن است که به محکم‌ی شیرازه‌ی متصل نیست.

- ۱- شیرازه‌ای که هم زمان با بافتن قالی پیچیده می‌شود، شیرازه‌ی ..... نامیده می‌شود.
- ۲- معمولاً برای بافتن شیرازه از ..... تار استفاده می‌شود.
- ۳- شیرازه‌ی متصل چند نوع است؟ نام ببرید.

- ۱- به کارگاه‌های مرمت قالی دست باف بروید و روش وصل کردن انواع شیرازه را از نزدیک مشاهده کنید.
- ۲- قالی‌های کارگاه خود را بررسی کنید. آیا شیرازه بافی آن‌ها به‌طور صحیح انجام شده است؟

درس پانزدهم

تشخیص و رفع عیب قالی ۱

تشخیص و رفع عیب قالی ۱

قالی ممکن است هنگام بافتن دچار عیب‌هایی شود. باید با علت به وجود آمدن این عیب‌ها آشنا شوید و روش‌های برطرف کردن آن‌ها را یاد بگیرید.

برخی عیب‌های احتمالی فرش عبارت‌اند از: پایین‌زدگی، بالازدگی، جمع‌شدگی کناره‌ها، پارگی نخ چله، سرکجی، ذرتی شدن و...

در این درس، با عیب‌های بالازدگی و پایین‌زدگی و روش برطرف کردن آن‌ها آشنا می‌شوید.

الف) بالازدگی

اگر طول قالی بزرگ‌تر از طول نقشه‌ی آن شده باشد، یا گل‌ها و زمینه نسبت به نقشه بلندتر شده باشند، عیب بالازدگی به وجود آمده است. در این صورت قالی حالت انحنا پیدا می‌کند.

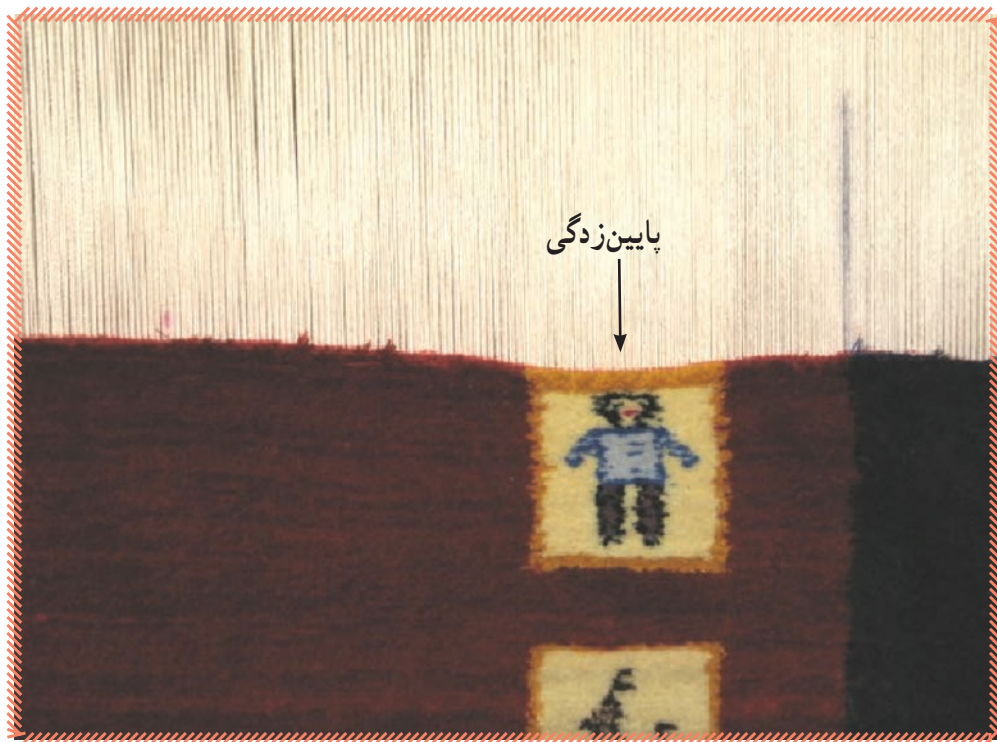

علت‌های بالازدگی

- کلفت بودن نخ‌های پشمی یا کلفت بودن نخ چله.
  - کم کوبیدن دفه (شانه).
  - شل بودن چله‌ها.
  - متراکم بودن چله‌ها (یعنی تارهای چله خیلی به هم نزدیک هستند).
- برطرف کردن بالازدگی: پس از یافتن علت بالازدگی، یکی از کارهای زیر را باید انجام دهید:
- کلفتی نخ‌های پشمی را کمتر کنید و دفه (شانه) را محکم‌تر بکوبید. (اگر بالازدگی در قسمت نقشه باشد، باید ضخامت پود ضخیم را کمتر کنیم.)
  - کمی نخ‌های چله را سفت کنید.
- البته برای از بین بردن عیب‌ها، باید قبل از تمام شدن قالی اقدام کنید، تا قالی زیبایی و ظرافت خود را از دست ندهد.

ب) پایین زدگی

اگر طول قالی کوتاه‌تر از طول نقشه‌ی آن شود، عیب «پایین زدگی» به وجود آمده است. به این صورت که گل‌ها و شکل‌های نقشه کوتاه‌تر و کوچک‌تر شده‌اند. یا گاهی حالت گودی در قالی به وجود می‌آید.

علت‌های پایین زدگی

- نازک بودن نخ‌های پشمی موقع بافتن، یا نازک بودن نخ چله.
  - محکم و زیاد کوبیدن دغه (شانه).
  - سفت شدن بیش از اندازه‌ی چله‌ها.
  - تُتک بودن چله‌ها (یعنی تارهای چله خیلی از هم فاصله دارند).
- برطرف کردن پایین زدگی : پس از یافتن علت پایین زدگی، یکی از کارهای زیر را باید انجام دهید :
- چله‌ها را کمی شل کنید و کمتر دغه (شانه) بزنید.
  - ضخامت نخ‌های پشمی را در قسمتی که حالت گودی دارد، کمی بیشتر کنید.
- قابل توجه است که بدانید، گاهی عیب‌های بالازدگی و پایین زدگی، به‌طور هم‌زمان در قالی به‌وجود می‌آیند.

- ۱- برای برطرف کردن عیب بالازدگی، باید ضخامت نخ‌های پشمی در قسمت بالازده ..... شود.
- ۲- برای برطرف کردن عیب پایین‌زدگی، باید ضخامت نخ‌های پشمی در قسمت پایین زده ..... شود.
- ۳- اگر نخ‌های پشمی قالی زیاد کلفت باشد، قالی دچار عیب ..... می‌شود.

۴- پایین‌زدگی قالی به کدام یک از دلایل زیر ایجاد می‌شود؟
الف) کم کوبیدن دفه
ب) زیاد کوبیدن دفه

- ۱- قالی‌های در حال بافت کارگاه خود را مشاهده کنید. آیا عیب بالازدگی یا پایین‌زدگی در آنها می‌بینید؟ در صورت امکان، به کمک مربی عیب‌ها را برطرف کنید.